

بررسی جایگاه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند در جنگ‌های آینده با روش تحلیل روند

امیر حسین مقدسی لیچاهی(*)، بهزاد خاتمی، سلمان اباذری آخوله

۱- دانشجوی دکتری مدیریت برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی، دانشگاه مازندران، پژوهشگر مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه-
های رزمی نهاجا، 09920814963@a.h.moghadasi4667@gmail.com (نویسنده مسئول)

۲- دانشجوی دکتری کارآفرینی دانشگاه آزاد اسلامی قزوین، پژوهشگر مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی نهاجا

۳- کارشناسی ارشد مترجمی زبان، دانشگاه غیرانتفاعی ارشاد دماوند، پژوهشگر مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی نهاجا.

چکیده

جابکی و آمادگی رزمی نیروهای مسلح همواره مرهون وجود سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند بوده و تأمین تجهیزات یگان‌ها، تابع عناصر پیچیده‌ای است که ضرورت توجه به فرایند آماد و پشتیبانی را به عنوان یک هنر و دانش مؤثر و نسبتاً نوین در امور نظامی اجتناب‌ناپذیر می‌سازد. از طرفی ایران اسلامی به دلیل ماهیت ضد استکباری، موقعیت خاص ژئوپلیتیک، ژئواستراتژی و ژئواکونومیک در منطقه، حمایت از مستضعفین جهان (بالاخص فلسطین مظلوم)، حفظ سیاست استقلال‌خواهی و همچنین برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود، به طور طبیعی در معرض تهدیدات زمانی و مکانی گوناگونی قرار دارد. این مقاله با هدف بررسی تبیینی جایگاه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند در جنگ ترکیبی آینده علیه ج.ا.ایران با رویکردی کیفی و به روش توصیفی-اکتشافی و با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل روند در پی پاسخگویی به این پرسش اساسی است که با عنایت به ظهور پدیده‌ی جنگ ترکیبی و لزوم چاره‌اندیشی به منظور عدم غافلگیری راهبردی، نظام آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح در زمان صلح می‌بایست دارای چه ویژگی‌های اجرایی-کاربردی باشد تا ضامن هوشمندی آن باشند؟ روش جمع‌آوری اطلاعات، بررسی میدانی مقالات و کتب و مصاحبه با خبرگان حوزه مورد بحث بوده که در انتها، نتایج و پیشنهاداتی ارائه گردیده که در صورت بهره‌برداری توسط فرماندهان و مسئولین نظام مقدس جمهوری اسلامی و نیروهای مسلح ج.ا.ایران می‌تواند در ارتقاء و بهبود عملکرد حوزه آماد و پشتیبانی دفاعی مؤثر واقع گردد.

واژگان کلیدی: آماد، پشتیبانی، جنگ، آینده، هوشمندی

۱- مقدمه

با ورود جهان به قرن بیست و یکم، توانایی، سامانه‌هایی که نیروهای نظامی با استفاده از آن فناوری‌ها بتوانند از کشور خود دفاع کنند وارد مرحله گذار جدیدی شده و در آن‌ها اساس و شالوده فکری تغییر یافته است. در همین راستا ارتش‌های مختلف جهان، به اصطلاح «جیروی جنگی» خود را دوباره تنظیم و بنا نموده‌اند.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در بیانات خود فرموده‌اند: «... ممکن است پیچیده‌تر باشد و لذا پیچیدگی و ایمان قوی لازم است. من عرض می‌کنم دفاع از اسلام در دوران نبی اکرم (ص) آسان‌تر از دفاع از اسلام در دوران امیرالمؤمنین (ع) بود. چون این قضیه پیچیده‌تر بود و چنین چیزی در آینده ممکن است؛ زیرا استکبار جهانی، ابزارهای گوناگونی را در اختیار دارد. (رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹: ۳) حضور بازیگران غیردولتی در صحنه‌های جنگ و حمایت و پشتیبانی بازیگران دولتی از آن‌ها، تلاش این بازیگران برای ایجاد هویت و همچنین تحولات فناوری، گسترده شدن تجهیزات پیشرفته و کنترل از راه دور و شکل‌گیری قدرت‌های هوشمند، گسترده شدن جنگ‌های نیابتی، سوق یافتن جنگ‌ها به درون شهرها و طولانی شدن جنگ، به‌ویژه شکل‌گیری گروه‌های افراطی در منطقه (عراق، سوریه، یمن و ...) و حمایت دشمنان منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای از گروه‌های افراطی در کنار دشمنی برخی از همسایگان و همچنین تشکیل ائتلاف‌های آشکار و پنهان علیه جمهوری اسلامی ایران و منافع ملی ما در سطح منطقه، حاکی از تغییر و ماهیت جنگ‌ها و تنوع سناریوهای دشمن در مقابله با کشورهای هدف و ازجمله کشورهای مستقل و عدالت‌خواه همچون جمهوری اسلامی ایران دارد. بدیهی است که جهت جلوگیری از دستیابی دشمن به اهداف شوم، با اتکا به سناریوهای جنگ‌های کلاسیک و مرسوم و عدم پیش‌بینی و آینده‌نگری تحولات این حوزه، جوابگوی نیازهای اساسی برای حصول به اهداف و آرمان‌های عالی و تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ نخواهد بود و تبیین ماهیت صحنه‌های جنگ آینده، چالشی است که دغدغه‌ی اصلی فرماندهان نظامی و بسیاری از پژوهشگران عرصه‌ی نظامی می‌باشد و این مهم با ابلاغ موضوع جنگ ترکیبی دوجندان گردیده است؛ در همین راستا یکی از دغدغه‌های مهم و اساسی جمهوری اسلامی ایران جلوگیری از غافلگیری، رصد، شناسایی، پیش‌بینی و ارزیابی تهدیدات متعددی است که می‌تواند از سوی قدرت‌های استکباری و دشمنان منطقه‌ای و گروه‌های افراطی متوجه میهن عزیزمان گردد و این مهم همراه با شاخصه‌هایی همچون شناخت صحیح و دقیق تهدید؛ ارزیابی توان و ظرفیت تهدید؛ شرایط و وضعیت مطلوب تحقق تهدید؛ ارزیابی خطرات ناشی از وقوع تهدید همراه می‌باشد؛ از طرفی، عملکرد سامانه‌های آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح به دلیل تأثیر آن‌ها بر عملکرد نیروهای مذکور و فرآیندهای کاری از طریق حصول اطمینان از لجستیک و قابلیت اعتماد و نیز کاهش هزینه‌های عملیاتی در طول چرخه عمر سیستم سازمانی نیروهای مسلح، توجه بسیاری از کارشناسان و متخصصین را به خود جلب کرده است. بنابراین دغدغه و مسئله اصلی این مقاله «بررسی جایگاه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند در جنگ‌های آینده» است.

۲- بیان مسأله

برنامه‌ریزی صحیح، اجرای دقیق و نظارت مؤثر بر زنجیره تأمین از نقطه مبدأ تا مصرف و فعالیت‌های مهم از ابتکار عمل و خلاقیت‌های آماد و پشتیبانی در گریز از تنگناهای عملیاتی، اطمینان خاطر فرماندهان را در شرایط جنگ‌های ترکیبی فراهم نموده و کلید پیروزی در نبرد را رقم می‌زند. در تحقق این هدف، پیش‌بینی و تعیین نیازها و طراحی روش‌های اثربخش در حوزه آماد و پشتیبانی، قدرت نیروهای مسلح را در سطح نیروهایی واکنش سریع در برابر تجاوز دشمن افزایش می‌دهد. به همین سبب توجه به شرح وظایف، جایگاه واقعی، نقش‌آفرینی و عملکرد سامانه آماد و پشتیبانی (به عنوان بزرگترین و

گسترده‌ترین مجموعه سازمانی نیروهای مسلح) در دفاع و حراست از قلمرو فضایی کشور می‌تواند بهره‌های نظامی، فرهنگی، آموزشی و پژوهشی بسیاری به همراه داشته و گویای واقعیت‌هایی از جایگاه و نقش این سامانه در عملیات جنگی باشد.

۳- اهداف تحقیق

این مقاله با هدف «بررسی و تبیین جایگاه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند در جنگ‌های آینده» نگارش یافته است. در همین راستا تلاش شده تا ویژگی‌ها و اصول مرتبط با هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی نیروهای مسلح (با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل روند)، مورد اکتشاف و بررسی علمی قرار پذیرد.

۴- اهمیت و ضرورت تحقیق

آماد و پشتیبانی، نقش اساسی و اصلی را در کلیه فرآیندهای یک سازمان نظامی و حفظ آن ایفا می‌نماید و بدیهی است که این نقش در نیروهای مسلح دارای اهمیت بیشتر و ارزنده‌تری می‌باشد. حال، موفقیت و پیروزی نهایی در نبردهای احتمالی آینده تنها زمانی به دست خواهد آمد که آماد و پشتیبانی وظیفه خود را به درستی انجام داده باشد (پاسخگوی نیازهای به-هنگام و متنوع باشد) و درست به همین دلیل است که امروزه آماد و پشتیبانی به عنوان شاخصه مهمی از علوم نظامی جایگاه خاصی یافته و مشخص گردید که تحقق طرح‌ها و برنامه‌های نظامی به ویژه در هنگام نبرد بدون در اختیار داشتن مجموعه‌ای از آماد و پشتیبانی هوشمند، مؤثر و انعطاف‌پذیر، امکان‌پذیر نمی‌باشد و در واقع موفقیت در نبردهای آینده (خاصه نبردهای ترکیبی)، زمانی رقم خواهد خورد که در کنار طرح‌های عملیاتی روزآمد و رزمندگانی کارآزموده، طرح‌های آماد و پشتیبانی دفاعی نیز با مطالعه جوانب و امکانات و برابر روش‌های اصولی آمادی، نگهداری و خدمات پشتیبانی تهیه و اجرا شوند.

۵- پرسش‌های تحقیق

- با عنایت به ظهور پدیده‌ی جنگ ترکیبی و لزوم چاره‌اندیشی به منظور عدم غافلگیری راهبردی در جنگ‌های احتمالی آینده، نظام آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح در زمان صلح می‌بایست دارای چه ویژگی‌های اجرایی-کاربردی باشد تا تضمین‌کننده هوشمندی آن باشند؟

- در صورت عدم هوشمندسازی نظام آماد و پشتیبانی مستقر در نیروهای مسلح، چه عواقب، عیوب و نقائصی دامن‌گیر سیستم دفاعی کشور خواهد شد؟

- چه سیاست‌هایی توانایی‌های سامانه‌های آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح را بهبود بخشیده و باعث هوشمندی و مقابله با عدم قطعیت و پیچیدگی‌های موجود خواهند شد؟

- سامانه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند چگونه برتری‌های عملیاتی نیروهای مسلح را تحت تأثیر قرار خواهد داد؟

۶- روش تحقیق

مقاله علمی-مروری حاضر با استفاده از روش توصیفی-اکتشافی و با بهره‌برداری از تکنیک تحلیل روند تهیه و تدوین شده است. مقوله مطرح در این روش، کشف روند در حال ظهور است که عبارت است از شناسایی یک تغییر در جهان اطراف که نیاز است تحلیل‌هایی درباره ماهیت این روند و دلالت‌های آن انجام شود و بیشتر متکی به قضاوت‌های ذهنی خواهد بود تا برون‌یابی عینی داده‌های تاریخی. همچنین می‌توان گفت تحلیل روند، برون‌یابی داده‌های مربوط به گذشته است. تحلیل روند روش مناسبی برای آزمودن پابرجایی سیاست‌ها و شناسایی مسائل در حال ظهور است. از تحلیل روند به‌عنوان یک ورودی برای دیگر روش‌های آینده‌پژوهی مانند سناریوها، تحلیل پیشران و فناوری‌های حیاتی-کلیدی استفاده می‌شود. تحلیل و برون‌یابی روند از روش‌های مورد استفاده در پیش‌بینی هستند. روند می‌تواند به‌منظور تحلیل، به شکل کمی یا کیفی اندازه‌گیری شود. بسیاری از این تحلیل‌ها می‌توانند برای شناسایی الگوهای مختلف به کار روند.

گام‌های تحلیل روند را بدین‌صورت آورده‌اند: ۱. تعیین دقیق شفاف و ریشه‌یابی مسئله، ۲. تبیین متافیزیک (رویکردها، نگرش‌ها، ارزش‌های بالقوه و بالفعل)، ۳. تشخیص منابع دانشی، نقد و تکمیل آن، ۴. شناسایی رویدادهای دخیل و کشف ربط علی بین آن‌ها با در نظر گرفتن پیشران‌ها، دسته‌بندی روندها و رویدادها برای تسهیل در سروکار داشتن با روندهای وسیع، چارچوب مفهومی: مدل‌سازی روند و استخراج عوامل دخیل که به این صورت عوامل مهم و تأثیرگذار از میان عوامل بی‌شمار به دست می‌آیند و فعالیت‌ها نظم پیدا می‌کند، ۵. رهبری نفوس: که شامل جهت‌دهی روندها و جهت‌دهی قصد جمعی، بررسی توانمندی‌ها و ارزش‌های حاکم رهبران، ۶. بررسی عدم قطعیت‌های روند و ترسیم آینده احتمالی.

۷- مبانی نظری

۷-۱- ریشه و مفهوم آماد و پشتیبانی

ترکیب واژگانی آماد و پشتیبانی (لجستیک) از کلمه یونانی لوجستیکوس به معنای مهارت در محاسبه و حسابگری مشتق گردیده است زیرا تجهیز، تدارکات و انتقال ارتش‌ها در طول تاریخ همواره مستلزم برنامه‌ریزی و محاسبات ریاضی خاصی بوده است. این موضوع، از نظر نظامی به کلیه امور لازم به منظور پیاده‌سازی تصمیمات راهبردی (استراتژی) و راهبردی (تاکتیکی) واحدهای نظامی در دستیابی به اهداف و مأموریت‌های آنان اطلاق می‌شود و دربرگیرنده مسائلی از قبیل آماد، نگهداری و تعمیر، ترابری، تخلیه و بستری کردن، امور کارگری و ساختمانی و همچنین تهیه طرح‌ها و برنامه‌های مربوط به آن‌ها را شامل می‌شود. همچنین آنتونیو هنری جومینی نظریه‌پرداز فرانسوی در کتاب «نظریه جنگ» خود، عملیات نظامی را تابعی از استراتژی و تاکتیک دانسته که همواره با لجستیک ستون‌های اصلی جنگ را تشکیل می‌دهند. بر همین مبنا، لجستیک را وسایل و ترتیباتی توصیف نموده که به مورد اجرا گذاشتن استراتژی و تاکتیک را فراهم می‌سازد و آن را هنر و علم تحرک ارتش‌ها تعریف و بیان می‌کند. در نگاه او، لجستیک، راهبرد و تاکتیک (راهبرد)، سه ضلع جدایی‌ناپذیر مثلث جنگ را تشکیل می‌دهند. (زینلی، نصر ا.: ۱۳۹۴)

۷-۲- ارکان، عناصر و مقصود اساسی آماد و پشتیبانی دفاعی

یکی از خصوصیات هر نظام و تشکیلات سازمان یافته‌ای، سلسله مراتب و زیر مجموعه‌های آن می‌باشد و آماد و پشتیبانی نیز با وجود این که یکی از ارکان اصلی و سلسله مراتب در سازمان‌ها می‌باشد خود نیز دارای زیرمجموعه‌ها و عناصری است که

در حقیقت مبانی ساختاری و ماهیت آن را تشکیل می‌دهند. عناصر آماد و پشتیبانی دفاعی شامل منابع و فعالیت‌هایی هستند که به صورت یک مجموعه کلی و هماهنگ از اهداف عملیات نظامی، پشتیبانی می‌نمایند.

این عناصر و وظایف آن‌ها در نیروهای مسلح عبارت‌اند از:

۱- تدارکات و آماد: پیش‌بینی، برآورد، تهیه و پشتیبانی (خرید و تولید)، انبارداری، ذخیره‌سازی و توزیع (تدارک‌رسانی).

۲- جابجایی و تحرک: ترابری و جابجایی، بارگیری، تخلیه و بستری کردن.

۳- نگهداری و تعمیر: نگهداری پیشگیری، تعمیرات و آماده‌سازی.

۴- ساختمان و مهندسی: ایجاد ساختمان، کاربری و گسترش تسهیلات، برقراری راه‌های ارتباطی.

مقصود و هدف اساسی از فعالیت‌های آماد و پشتیبانی (لجستیک) فراهم آوردن خدمات و امکانات پشتیبانی از کاربران و مصرف‌کنندگان از نظر نوع و مقدار اقلام و کالاهایی است که دارای کیفیت و استاندارد مناسب بوده و با هزینه کمینه‌ای تهیه و در مکان و زمان مناسبی در اختیار آنان قرار گیرد. (با اقتباس از ایزدی، پیروز: ۱۳۸۰)

۳-۷- اصول آماد و پشتیبانی دفاعی

آماد و پشتیبانی دفاعی، حرفه‌ای حیاتی و پر از چالش بوده که نیازمند عنایت و آموزش‌های تخصصی ویژه و رعایت و به-کارگیری اصول و مبانی خاصی است که در نتیجه مطالعه و پژوهش‌های مداوم دانشمندان و کارشناسان علم آماد و پشتیبانی و تجارب حاصل از رزمایش‌ها و نبردهای واقعی به دست آمده و همبستگی متقابلی با اصول جنگ دارد. پذیرش این اصول در هر کشوری متأثر از رهنامه (دکترین) و سیاست‌های دفاعی و پیمان‌های امنیتی دفاعی آن کشور می‌باشد و از این رو در اصول آماد و پشتیبانی کشورهای مختلف می‌توان تفاوت‌هایی را نیز مشاهده نمود. این اصول نیز مانند اصول جنگ ممکن است همگام با پیشرفت‌های فناوری و علوم و دانش‌های نظامی در مواردی تغییر یابد و به همین دلیل کارشناسان نظامی در حال حاضر اصول جدید و متفاوتی را پیشنهاد می‌نمایند. موارد شش‌گانه زیر از جمله اصولی است که در همین رابطه در بخش لجستیک از کتاب دایره‌المعارف نظامی و دفاع بین‌المللی^۱ به رشته تحریر درآمده و در این مجال به شرح مختصری از مفاهیم و کاربرد آن‌ها اشاره گردیده است:

جدول شماره ۱ - اصول شش‌گانه آماد و پشتیبانی دفاعی

ردیف	عنوان اصول	مفاهیم و کاربرد
۱	اصل وحدت هدف	تلاش مشترک، وابستگی متقابل و یکپارچگی، فهم و اعتماد متقابل، همکاری و کار گروهی
۲	اصل آمادگی	دوراندیشی و قضاوت نظامی، تعیین نیازمندی‌ها، هماهنگی در برنامه‌ریزی و برنامه‌ها
۳	اصل کارآمدی	آمادگی عملیاتی، امکان‌پذیری، قابل باور بودن، بسندگی و پایداری، پراکندگی و حفاظت
۴	اصل صرفه‌جویی	حذف موارد عدم کارایی و اتلاف، اثربخشی نقش در برابر اثربخشی هزینه، عقلانی‌سازی، استانداردسازی و تخصصی کردن پشتیبانی یکپارچه

^۱ - International Military and Defense Encyclopedia

۵	اصل واکنش پذیری و مسئولیت	انگیزه و شتاب به سمت جلو، کنترل محلی و متمرکز منابع پشتیبانی پیشگیرانه، تعهد نسبت به انجام وظیفه
۶	اصل ابتکار و کاردانی	تنوع مهارت‌ها، خلاقیت و نوآوری

۴-۷- ویژگی‌های آمادی و پشتیبانی دفاعی هوشمند

- قابلیت نگهداری و تعمیر (نت‌پذیری هوشمند)

مهمترین مسأله در بحث نت‌پذیری، موضوع سطوح نگهداری و تعمیر برای سیستم (با توجه به انتظار کاربران) است. به طور کلی در سامانه آماد و پشتیبانی هوشمند، سطوح نت را بایستی به سه دسته تقسیم نمود:

- سطح سازمانی (پای کار یا پای خط): نت‌هایی که پای دستگاه، در همان محیط عملیاتی، توسط کاربران سیستم (که آموزش دیده‌اند) قابل انجام است.

- سطح پایگاه یا میانی: نت‌هایی که پای دستگاه قابل اجرا نیست و باید به کارگاه فرستاده شود، اما این کارگاه ممکن است در خود پلت‌فرم اصلی (مثلاً کشتی) یا در پایگاه هوایی، پادگان‌ها، سایت‌ها و ... باشد.

- سطح دیو یا آمادگاه: نت‌هایی که بایستی در دیوهای مخصوص سیستم (مثلاً کارخانه سازنده) انجام پذیرد.

معمولاً فلسفه کلی نگهداری و تعمیر بر اساس سطوح بالا تعریف می‌شود و برای هوشمندسازی سامانه آماد و پشتیبانی بایستی به هوشمندسازی تمام موارد در سطوح فوق اقدام نمود.

- قابلیت اطمینان

با توجه به شرایط عملیاتی و نوع مأموریت سیستم هوشمند آماد و پشتیبانی، انتظار می‌رود سیستم مذکور در یک بازه زمانی معین خراب نشده و عمل نماید. این پارامتر معمولاً توسط کمیت زمان متوسط بین دو خرابی بیان می‌شود.

- دسترس‌پذیری

با توجه به شرایط عملیاتی و نوع مأموریت سیستم هوشمند آماد و پشتیبانی، انتظار می‌رود سیستم مذکور در شروع مأموریت خود همواره آماده به کار باشد و مشکلی نداشته باشد. این آمادگی معمولاً با درصد بیان می‌گردد.

- خدمات

سیستمی که در محیط عملیاتی به کار گرفته می‌شود باید برای انجام مأموریت خود به صورتی هوشمند و خوار پشتیبانی شود. ملاحظات نظیر امکانات و تجهیزات جانبی، سوخت، مهمات، قطعات یدکی و ... که باید مدنظر گرفته شوند.

- ملاحظات نیروی انسانی و آموزش

بنا بر شرایط عملیاتی، خدمه سیستم (کاربران نهایی) آماد و پشتیبانی هوشمند بایستی ویژگی‌های خاصی (سطح سواد، مهارت، وضعیت جسمانی و ...) را دارا باشند. تعداد خدمه نیز ممکن است مهم باشد و ممکن است سیستم بدون خدمه باشد. همچنین، برای بکارگیری سیستم مورد نظر ممکن است آموزش‌های خاصی مورد نیاز باشد.

- ملاحظات حمل و نقل

برخی از سیستم‌ها را بایستی از مبدأ (انبار، کارخانه، مراکز نگهداری و تعمیر و ...) تا منطقه عملیاتی را به طرق مختلف حمل کرد و سپس در محیط مورد استفاده قرار داد. نحوه حمل و نقل سیستم (زمینی: راه آهن، کامیون و ...، دریایی، هوایی: هواپیما، بالگرد، بالن و ...)، ملاحظات بسته‌بندی و ...، استانداردهای معین را باید مدنظر قرار داد.

- ملاحظات تست و ارزیابی

در سامانه آماد و پشتیبانی هوشمند این که سیستم باید در چه مکان(هایی) و در چه شرایطی آزمایش گردد، یکی از مسائل مهمی است که باید در آغاز کار مشخص گردد. باید مشخص شود شرط پذیرش سیستم توسط نیروهای مسلح چیست؟ در سامانه مذکور، هر سیستمی بایستی دارای یک سناریوی تست باشد که بر اساس انتظارات کاربر طراحی شده باشد. این تست‌ها در مراحل مختلف توسعه سیستم (طراحی، یکپارچه کردن آن با سیستم‌های دیگر، ساخت و تولید) انجام خواهد شد تا مشخص گردد که آیا سیستم، مطالبات ذکر شده در بخش‌های قبل را برآورده می‌سازد یا خیر. همچنین باید مشخص گردد انجام این آزمایش‌ها دقیقاً به عهده چه یگانی است و محل‌های احتمالی آن‌ها نیز مشخص گردد.

- آماده‌سازی برای تحویل

لازم است شرایط تحویل‌گیری سیستم نظیر تعداد، مکان تحویل‌گیری، زمان، تحویل‌گیرندگان و ... بر اساس انتظارات کاربر به صورتی کاملاً حساب شده و هوشمند مشخص گردد.

۵-۷- ماهیت جنگ از نظر قرآن و روایات

در راه خدا با کسانی که با شما می‌جنگند نبرد کنید و از حد تجاوز ننمایید که خداوند تجاوزکاران را دوست نمی‌دارد. (سوره مبارکه بقره، آیه: ۱۹۰) در اسلام هدف نهایی از جنگ و قتال، از بین رفتن فتنه‌ها است هرگاه که دیگران برای مسلمانان فتنه نسازند و جنگ نکنند (حال چه مسلمان شوند یا نه)، دیگر جنگ و قتالی نیست. قرآن کریم در این رابطه می‌فرماید: «و با آن‌ها پیکار کنید! تا فتنه‌ای باقی نماند و دین، مخصوص خدا گردد. پس اگر (از روش نادرست خود) دست برداشتند (مزاحم آن‌ها نشوید! زیرا) تعدی جز بر ستمکاران روا نیست. (سوره مبارکه بقره، آیه: ۱۹۳) (۲۷)

۶-۷- سلسله نظریه‌ها در خصوص جنگ

الف- دیدگاه آرمان‌گرایان

مهم‌ترین وجه معرف نظریه‌های لیبرالی، باور به امکان تحول و تغییر در روابط بین‌الملل به شکل همکاری، کاهش تعارضات و تضادها و در نهایت نیل به صلح جهانی است. آن‌ها بر امکانات کارگزاری انسانی برای تغییر تأکید نموده و اعتقاد دارند که همکاری نهادهای بین دولتها می‌تواند به پیشبرد صلح جهانی کمک کند و دولتها با تکیه بر منافع مشترک در پیشبرد صلح و امنیت بین‌المللی همکاری می‌کنند. (مشیرزاده، ۱۳۸۶: ۲۶)

ب- دیدگاه واقع‌گرایان

رنالیست‌ها معتقد هستند بازیگر اصلی سیاست بین‌الملل دولتهای مستقلی هستند که برای افزایش امنیت قدرت و رفاه خود در یک نظام بین‌المللی آنارشی یا هرج‌ومرج‌طلبانه به صورت عقلانی عمل می‌کنند. آن‌ها باور دارند دولتها برای پیشبرد منافع

خود از ابزارهای قهری استفاده می‌کنند و تلاش می‌کنند بر مخاصمات تأثیر گذاشته تا برای خود کسب اعتبار کنند. (میرزایی، ۱۳۸۶)

پ - نگرش آخرالزمانی به جنگ‌های آینده

از منظر صاحبان این نگرش هر گونه جنگ مهم در آینده با توجه به پیشرفت سلاح‌ها موجب نابودی جهان و پایان حیات بشری خواهد شد. این نگرش خود به چند دسته آخرالزمان فناورانه، آخرالزمان طبیعی، آخرالزمان اسطوره‌ای و دینی تقسیم می‌شود. (حسنلو، ۱۳۸۸: ۱۵-۱۲)

ت- نگرش جنگ جهانی به جنگ آینده

در این نگرش با توجه به ویژگی جهانی شدن همه امور زندگی بشر، هر جنگ مهم در آینده دارای قابلیت سرایت سریع به نقاط دیگر را دارد و پیشرفت در برد سلاح‌ها، جنگ را به همه جهان گسترش خواهد داد. (همان)

ث- نگرش جنگ محدود و منطقه‌ای

جنگ آینده الزاماً تکرار جنگ‌های گذشته به تمامیت آن نیست، بلکه دارای شرایط و ویژگی‌های منحصربه‌فرد خود است؛ در ابعاد و ماهیت: اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، روانی و نظامی است و از نظر ماهوی زمینی، هوایی، دریایی، فضایی و مجازی باشد. (سلامی، ۱۳۸۶: ۳۶)

۷-۷- صحنه جنگ‌های آینده

تعاریف گوناگونی از جنگ توسط راهبردنویسان نظامی ارائه شده است که به برخی از آن‌ها در ذیل اشاره می‌گردد: «کلاوزویتس اصل اساسی جنگ را حفظ نیروهای خودی و نابودی نیروهای دشمن، هدف جنگ را خلع سلاح یا سرنگون ساختن دشمن و عامل اصلی پیروزی در جنگ را برتری تعداد افراد نیروهای مسلح دانسته است» (آقابخشی و همکاران، ۱۳۷۴: ۳۶۲). ریمون آرون اندیشمند روابط بین الملل نیز جنگ را یک اقدام اجتماعی دانسته که ناشی از اداره اجتماعات سیاسی سازمان‌یافته است که به منظور غلبه یکی بر دیگری تحقق می‌پذیرد (بیگدلی، ۱۳۷۳: ۴۵). جنگ، پدیده در حال تکامل است که ابعاد و حالات گوناگون داشته و دوره‌های تکاملی متنوعی را طی نموده است. شناخت دقیق پدیده جنگ نیازمند شناخت فراگیر مفاهیم آن نظیر اهداف، علل و به ویژه رویکرد کنشگران جنگ است. با گذر زمان نیاز به بازنگری در انگاره‌های قدیمی مربوط به جنگ و باز شکافی آن ضرورت می‌یابد (کرفلد، ۱۳۸۶: ۱۱). مجموعه‌ای منسجم از اقدامات خصمانه سازمان‌یافته علیه دشمن است (حبیبی، ۱۳۹۲: ۷)؛ بنابراین صحنه جنگ؛ محیطی است که دربرگیرنده همه ابعاد قدرت ملی جهت دستیابی به اهداف راهبردی یا غایی جنگ است و شامل تمام یا قسمتی از کشور و یا حتی فراتر از قلمرو جغرافیایی کشور. در این صحنه، کشورها خط مشی و اهداف امنیت ملی خود را تعیین و منابع ملی را جهت تحقق آن‌ها استفاده می‌نمایند (نوذری، ۱۳۸۹: ۲۷ - ۲۵). هامس نسل سوم جنگ‌ها را، تأکید بر تاکتیک‌های سرعت، قدرت مانور و عمق می‌داند، این نوع جنگ در قرن بیستم رواج داشته است. (Hoffman, ۲۰۰۷: ۱۴) وی معتقد است نسل چهارم جنگ‌ها در نیمه دوم قرن بیستم ظهور کرده و در آن بازیگران حکومتی و غیرحکومتی از تاکتیک‌های غیرنظامی برای مهار قابلیت‌های فناورانه دشمن استفاده می‌کنند. (Gray, ۲۴۸: ۲۰۰۵) در این نسل از جنگ‌ها، ایده‌های جنگ پارتیزانی، چریکی، جنگ مردمی متداول بود. (جانسون، مک‌کالو، ۲۰۱۳: ۱۵) توماس هوپر نیز در این بحث مفهومی مشارکت داشته و عبارت «جنگ مرکب» را در بحث خود بر روی جنگ‌های شبیه به هیبریدی در کتابی بانام «جنگ مرکب: گره مرگ» به کاربرد. (Strachan, ۲۰۰۶: ۷۱) وی جنگ مرکب را

به صورت استفاده هم‌زمان از نیروهای متداول و غیرمتداول تعریف کرد. (Ames, ۷۸: ۱۹۹۳-۸۰) بر این اساس، ایده جنگ مرکب بر اساس نسل چهارم جنگ عنوان شده است تا کارایی نیروهای نامتداول را نشان داده و بر این مسئله تأکید کند که اگر نیروهای متداول و غیرمتداول در کنار هم به کار روند، می‌توانند مکمل هم باشند. (۲۰۱۱: ۳۴، Leonhard, 1991: 108 & Nye) وزارت دفاع آمریکا مفهوم نسل چهارم جنگ‌ها جنگ ترکیبی را در QDR سال ۲۰۰۶ عنوان کرد. این سند خطرات را با توجه به احتمال رخداد آن‌ها و اثرات بالقوه‌ای که بر آمریکا دارند به دسته‌های غیرمعمول، سنتی (متداول)، فاجعه‌آفرین (با تخریب‌های حجیم) و شکننده (مجرمانه/تروریستی) تقسیم کرد. (Frier, ۵: ۲۰۰۹)

در دستورالعمل میدانی ارتش آمریکا ۰-۵: دکترین نظامی حاصل شده از تعریف راهبردی سازمان‌های ترکیبی، فرآیندهای عملیاتی، تهدید هیبریدی را به صورت ترکیب دینامیکی قابلیت‌های متداول، غیرمتداول، تروریستی و مجرمانه به منظور مقابله با امتیازات سنتی تعریف می‌کند. (Headquarters, Department of the Army, 2008: 3-4 20)

جنگ‌های آینده، آمیخته‌ای از جنگ سیاسی، جنگ کلاسیک، جنگ نامنظم، جنگ مجازی، خبررسانی جعلی، دیپلماسی، جنگ دادگاهی، مداخله در انتخابات کشورهای خارجی، بر هم زدن بافت جمعیتی، مهاجرپذیری، یورش فرهنگی، ایجاد تضاد دینی و این‌گونه موارد است. سازندگان این راهبرد تلاش می‌کنند با آمیختن روش‌های گوناگون، بیشترین آسیب را به کشور میزبان وارد نماید. (محمدی نجم: ۱۳۸۹)

۸-۷- هوشمندسازی سامانه آماد و پشتیبانی دفاعی

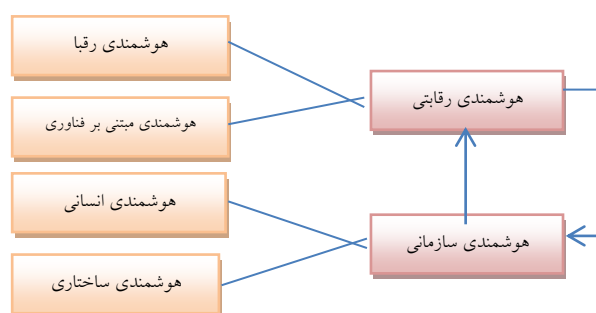
امروزه سازمان‌ها در محیط‌های پویا و پر از تغییر و تحول فعالیت می‌کنند. لازمه حفظ حیات در چنین وضعیتی، ایجاد تغییرات و تحولات مستمر سازمانی است. محیط فعلی سازمان‌ها پر از تغییر و تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فنی و فناورانه است. شاید به جرأت بتوان گفت که سرعت تغییر و تحولات فناوری از سرعت ترسیم نمودار پیشرفت آن بیشتر است. چنین محیط پویایی، سازمان‌ها را برای ایجاد تحولات ساختاری، رفتاری و نظایر این‌ها به چالش می‌طلبد. بنابراین برای درک و واکنش مناسب در برابر این تغییر و تحولات، سازمان‌ها نیازمند تجهیز شدن به ابزاری همچون هوش سازمانی می‌باشند که با هوشیاری، به رویارویی با این تغییر و تحولات بروند و از این فرصت‌های به وجود آمده حداکثر استفاده را بکنند.

هوش سازمانی یکی از مؤلفه‌های کلیدی است که مدیران در دنیای امروز باید دارا باشند تا با کسب دانش عمیق نسبت به همه عوامل محیطی باعث هوشمندی سازمان گردند و به واسطه آن، بهتر بتوانند سازمان تحت هدایت خود را در دنیای متلاطم و رقابتی امروز مدیریت کنند.

سازمان‌های باهوش، توان ذهنی خود را نیز همانند توان فیزیکی‌شان افزایش می‌دهند. کارل آلبرخت این مفهوم را در سال ۲۰۰۲ در کتاب «قدرت اذهان در کار» بیان نموده است. وی هوش سازمانی را به عنوان استعداد و ظرفیت یک سازمان در راستای حرکت قدرت ذهنی خود و تمرکز آن در جهت تحقق رسالت سازمان تعریف می‌کند. براساس قانون آلبرخت تحت عنوان «حماقت گروهی» می‌توان این‌گونه بیان کرد که سازمان‌ها علاوه بر تهدید رقبا و محیط پیرامونی‌شان، خود نیز در جهت آسیب به خود پیش می‌روند.

هوش سازمانی، ظرفیت سازمان در جهت خلق دانش و به‌کارگیری راهبردهای آن به منظور هماهنگی و تطابق با محیط اطراف است و همچنین مجموعه توانایی موجود سازمان در خصوص پردازش اطلاعات مختلف، همان هوش سازمانی است.

در مدل راج و سانتی (شکل شماره ۱)، هوشمندی نسبت به رقبا شامل بررسی دائمی تغییرات در ساختار و راهبردهای رقبا، محصولات جدید صنعتی نظامی می‌شود. هوشمندی مبتنی بر فناوری شامل تحلیل هزینه فایده تکنولوژی‌های جدید و فعلی و پیش بینی روندهای تکنولوژیکی است. هوشمندی انسانی شامل هوشمندی انسانی-راهبردی و موضوعات مرتبط با کارکنان دانشی و دانشگران سازمانی می‌شود که بر اساس دو شاخص قابلیت‌های فردی و قابلیت‌های اجتماعی سنجیده می‌شود. در نهایت فرآیند هوشمند نمودن ساختارهای سازمانی و فراگردهای کاری از طریق به‌کارگیری ساختارهای منعطف و پویای مبتنی بر فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و تیم‌های کاری مجازی، جهت بهبود خلاقیت و ظرفیت نوآوری را هوشمندی ساختاری گویند که بر اساس دو شاخص تمرکز بر فناوری اطلاعات و تمرکز بر تیم‌های خودگردان سنجیده می‌شود.

شکل شماره ۱ - مدل هوشمندی راج و سانتی

همان‌طور که در دنیای انسانی، انسان‌هایی موفق هستند که استعدادی سرشار و درجه هوشی بالایی دارند، قطعاً در دنیای سازمان‌ها نیز وضع چنین است، به خصوص در عصر حاضر که در آن هر چه زمان به جلو می‌رود، به دلیل پیشرفت علوم و فنون و پیدایش نیازها و چالش‌های جدید، سازمان‌ها نیز پیچیده‌تر و اداره آن مشکل‌تر می‌شود. مهمترین نیاز یک مدیر، داشتن اطلاعات دقیق، جهت اتخاذ تصمیم درست است. سازمان‌هایی که از مدیریت سنتی، بدون توجه به هوش سازمانی استفاده می‌کنند در تصمیم‌گیری‌ها معمولاً با مشکلات مختلفی نظیر داشتن داده‌های حجیم، پیچیدگی تحصیل آن‌ها و عدم توانایی پیگیری فرآیندها و نتایج تصمیمات گرفته شده و از این رو در این سازمان‌ها، تصمیمات اشتباه، نتایج خود را واضح نشان نمی‌دهد و یا دیر هنگام رخ می‌نماید. این سازمان‌ها نگاهی جامع از وضعیت جاری و آینده خود ندارند. فلذا، هوش سازمانی عاملی مهم و تأثیرگذار در تصمیمات راهبردی سازمان است و مدیران با توجه به ابزارهای آن بهتر می‌توانند وضعیت سازمان را مشاهده و برای آینده سازمان سیاست‌گذاری کنند.

۹-۷- جنگ‌های آینده محتمل

در مقطع کنونی ایالات متحده آمریکا تلاش دارد تا از طریق ایجاد یک صف‌بندی جدید و تقویت توان دفاعی و تهاجمی متحدان خود در منطقه، جبهه تازه‌ای را برای تشدید فشارهای منطقه‌ای علیه ج.ا.ایران ایجاد کند. این کشور نگران افزایش نفوذ ایران در منطقه است و قصد دارد با تقویت همسایگان ایران اسلامی، مانعی جدی بر سر راه ایران ایجاد نماید. نشان دادن برنامه هسته‌ای ایران به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت جهانی، سبب بروز نگرانی‌هایی از جانب کشورهای منطقه نسبت به عملکرد ج.ا.ایران شده و در نتیجه طرح فروش تسلیحات به کشورهای منطقه به خصوص شورای همکاری خلیج فارس را در پیش گرفته که تنها سبب تشدید بحران، بی‌اعتمادی، ناامنی و رقابت تسلیحاتی در منطقه گردیده است.

آمریکا در طول سال‌های گذشته چهار طرح امنیتی در منطقه خلیج فارس به اجرا گذاشته که آخرین مرحله آن ارتقاء همکاری با کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و مهار ایران و ایجاد توازن در مقابل آن است. هدف اصلی از ارتقاء همکاری با شورای مذکور، انتقال مرکز مقابله با مسائل و تهدیدات منطقه‌ای از بیرون منطقه (فرامنطقه) به داخل منطقه می‌باشد که در راستای دستیابی به این هدف طرح‌های ذیل را در دست اجرا دارد:

- توسعه قابلیت‌های دفاعی کشورهای مورد نظر و ایجاد توانایی‌های عملیات مشترک بین آن‌ها.
 - حل موضوعات امنیتی منطقه مانند منازعه اعراب و رژیم اشغالگر قدس و لبنان با اتخاذ مواضع مشترک.
 - حفاظت از تأسیسات حساس و کلیدی منطقه‌ای به وسیله نیروهای آمریکایی به خصوص در بخش نفت و گاز.
 - بازیابی نقش عراق در امنیت منطقه و تشویق اعراب به گسترش روابط با عراق با هدف کاهش نفوذ ایران.
- مهمترین مرحله این طرح، فروش سلاح و تجهیزات پیشرفته به ارزش بیش از ۱۲۳ میلیارد دلار از جمله جنگنده‌ها و بالگردهای تهاجمی روز، تسلیحات هوشمند و هدایت ماهواره‌ای، سامانه‌های دفاع هوایی و راداری به کشورهای مد نظر تا بدین وسیله توان نظامی در منطقه را به نفع متحدان خود دگرگون سازد و باعث تقویت جبهه ضدایرانی و تشدید فشارهای منطقه‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران شود. (ستاری‌خواه، نصیرزاده، خادم‌دقیق و میرسمیعی: ۱۳۹۵)
- لذا در یک نظرسنجی به عمل آمده، بعد از آمریکا و رژیم صهیونیستی، احتمال حمله از سوی همسایگان با به کارگیری راهبرد تهاجمی با توجه به اختلافات مرزی و ایدئولوژیکی و ... دور از ذهن نمی‌باشد. در بین این تهدیدات، کشور ترکیه و شورای همکاری خلیج فارس، به خصوص کشور عربستان و امارات به منظور مقابله با ایران از دهه گذشته میلادی مبلغی افزون بر ۳۵۰ میلیارد دلار صرف هزینه دفاعی خود نموده‌اند.

با عنایت به مطالعات و بررسی‌های انجام شده توسط محققین نظامی مختلف، عدم قطعیت جنگ‌های آینده محتمل بر ضد ج.ا.ایران بر اساس شناخت عرصه‌ها، ویژگی‌ها، نوع و ابزار تهدیدات در قالب یک جنگ ترکیبی تمام‌عیار، در دو محور؛ حوزه داخلی (بازدارندگی قوی و ضعیف) و حوزه خارجی (جنگ نرم و سخت) مشخص و بر اساس آن عناوین، سناریوهای احتمالی در حوزه‌های مختلفی تبیین گردیده است. همچنین برای هر کدام از حوزه‌ها، سناریوهایی چندگانه، مجزا و محتمل با عدم قطعیت‌های متناسب در نظر گرفته شده است؛ در ضمن، برخی از صاحب‌نظران اذعان داشته‌اند که بر اساس عدم قطعیت‌های موجود (بازدارندگی، تعاملات بین‌المللی و تهدیدات) سناریوهای جنگ ترکیبی محتمل علیه ج.ا.ایران شناسایی گردیده که قالب ویژگی‌ها، نوع و ابزار تهدیدات آن نیز به شرح ذیل مشخص گردیده‌اند:

مهمترین عوامل مؤثر در صحنه‌ی جنگ ترکیبی احتمالی ج.ا.ایران؛ اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی، گسترش تروریسم و گروه‌های تکفیری، مخاصمات ایدئولوژیکی (آداب، رسوم، دین، فرهنگ، سنن و ...)، سیال و متغیر شدن محیط جغرافیایی و تغییرات ژئوپلیتیکی، افزایش رقابت‌های تسلیحاتی، جهانی شدن و عصر اطلاعات و دانش، ظهور بازیگران غیردولتی، انقلاب کوانتومی و فناوری محوری، ناهمگونی نظامی و عدم تنش‌زدایی و بی‌ثبات رفتاری با کشورهای همجوار و همسایه؛ نوع و ابزار تهدیدات هم به ترتیب اولویت؛ گروه‌های تروریستی، بحران فرهنگی - مذهبی، فضای مجازی، بی‌ثباتی در مرزها، جنگ نیابتی، تخریب محیط زیست، مخاصمات ایدئولوژیکی و بحران فرهنگی - قومی و ویژگی‌های تهدیدات صحنه‌ی جنگ و ترکیبی احتمالی آینده ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۴؛ جنگ اطلاعاتی، تروریستی، خرابکاری، منازعات در فضای مجازی، منازعات منطقه‌ای، جنگ هوافضایی و هوشمندی در هدف‌زنی، فشار دیپلماتیکی، نامشخص بودن تهدید، استفاده از ابزار نامرسوم، اطلاعات متمرکز، بهره‌برداری از فناوری‌های نوین، استفاده از جنگ روانی، جنگ الکترونیک، رزم دور، تخصصی کردن حوزه رزم و ارتقای اصل غافل‌گیری، پیش‌بینی می‌گردد. همچنین فضای جنگ‌های احتمالی علیه ج.ا.ایران با توجه به راهبردهای سیاسی نظامی کشورهای متخاصم (مانند آمریکا) که اکثراً «قدرت هوشمند» است، می‌تواند در دو فضای سخت و نرم شکل بگیرد. تحولات و شرایط محیطی می‌تواند یکی یا تلفیقی از این دو را بر اساس شرایط و وضعیت پیش آمده علیه کشور به وجود آورد. با عنایت به شرایط موجود،

این کشورها جنگ نرم را در دستور کار خود قرار داده و سعی دارند با استفاده از این رویه به اهداف خود دست یابند و در صورت وارد شدن در جنگ سخت با استفاده از موشک‌های زمین به زمین و هواپیماهای شکاری بمبافکن خود جنگ را شروع خواهند نمود و به نظر می‌رسد در جنگ‌های احتمالی آینده از هوا و فضا و تجهیزات که در این زمینه کارایی دارند وارد نبرد خواهد گردید که در ابتدا جهت آماده‌سازی وضعیت جهانی تلاش می‌نماید که اقناع کشورهای صاحب‌نظر و قدرت از نظر خودش را داشته باشد تا با خاطری آسوده و همگام با هم‌پیمانان خویش، جنگ را شروع نماید و بتواند به راحتی از هوا، فضا و خاک کشورهای مورد نظر و مخصوصاً همسایگان نزدیک ج.ا.ایران استفاده نماید. فضای جنگ‌های احتمالی آینده علیه ج.ا.ایران براساس اهداف به سه حوزه راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی تقسیم‌بندی می‌گردد. همچنین تقسیم‌بندی صحنه عملیات رزمی براساس وجود نیروهای اثرگذار دشمن در حوزه‌های هوایی، زمینی، دریایی و پدافندی به چهار نتیجه مهم شامل کنترل هوافضایی، به کارگیری نیروهای تهاجمی، تقویت نیروهای عملیاتی و پشتیبانی منجر خواهد شد. (همان)

۱۰-۷- ارتباط سامانه آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند با قدرت رزمی

در حال حاضر مفهوم قدرت نظامی و داشتن برتری نظامی به یک واقعیت غیرقابل انکار مبدل شده است. قدرت نظامی، ساختار تفکر بسیاری از صاحب‌نظران نظامی، پیرامون جنگ‌های آینده را تحت تأثیر قرار داده به گونه‌ای که قدرت نظامی را خاتمه‌دهنده جنگ‌های آینده می‌دانند.

در نبردهایی که با جنگ‌افزارهای متعارف و متداول انجام می‌گیرد نیروهای مسلح نقش مؤثر و تعیین‌کننده در کسب و حفظ برتری دارد که بدون وجود این برتری، نیروهای هوایی، زمینی، پدافندی و دریایی قادر نخواهند بود از مواضع خود و نیروهای سطحی درگیر در عملیات، دفاع نموده یا به اهداف از پیش تعیین شده دست یابند.

نیروهای مسلح از وجود تجهیزات آفندی و پدافندی سود می‌برند که مأموریت حفظ و حراست از قلمروهای هوایی، زمینی و دریایی کشور را به عهده دارند. هرچند در شرایط موجود و با عنایت به رشد چشمگیر علم و فناوری در حوزه تسلیحات نظامی، توان مقابله با تهدیدات تهدیدات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای مشکل به نظر می‌رسد، اما می‌توان برای آینده با تجهیز کلیه امکانات مرتبط با سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند و به کارگیری راهبردهای مناسب با استفاده از فناوری‌های روز از جمله هوش مصنوعی، جواگوی جنگ‌ها و تهدیدهای احتمالی مانند جنگ ترکیبی آینده علیه ج.ا.ایران بود.

۸- تجزیه و تحلیل (یافته‌ها)

نظر به این که رهنامه جمهوری اسلامی ایران دفاعی و بازدارنده است، بایستی نیروهای دفاعی به نحوی سازمان داده شوند که پاسخگوی تهدیدات مورد نظر بوده و برای روبرو شدن با تهدیدات آینده و کاهش تلفات و خسارات حاصل از حملات دشمن، تدبیر و چاره‌اندیشی نمایند.

با عنایت به تعریفی که از آمادگی رزمی (توانایی یک واحد نظامی برای انجام مأموریت محوله که شامل کارکنان، تجهیزات، آماد و پشتیبانی، نگهداری و آموزش می‌باشد) وجود دارد، میزان هوشمندسازی سامانه آماد و پشتیبانی دفاعی، تأثیر چشمگیری در حفظ و ارتقاء آمادگی رزمی نیروهای مسلح ارتش دارد.

در همین راستا هدف اصلی از هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی نیروهای مسلح در ابعاد آماد، نگهداری و تعمیر، ترابری و مهندسی، تمرکز و هدایت تلاش‌ها و فعالیت‌های این سامانه‌ها به سمت وسوی آماده‌سازی خودکار و پرواز

تجهیزات، آماده‌به‌کاری سامانه‌های ارتباطی و انجام مأموریت‌های رزمی می‌باشد و در این راستا برنامه‌ریزی‌های رزمی در زمان صلح بر اساس نیازهای آموزشی و مورد درخواست عملیات هر یگان برای دوره‌های سه ماهه و ماهیانه با هماهنگی مشترک عملیات یگان و گروه‌های نگهداری تسلیحات و تجهیزات با در نظر گرفتن توان تعیین شده توسط ستاد تخصصی (معاونت آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح) تنظیم و پس از تأیید فرمانده نگهداری و تصویب نهایی فرماندهی یگان به عنوان برنامه پشتیبانی رزمی توافق شده منتشر شود.

این موارد و سایر نکات مرتبط با هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی، پایه و اساس برنامه‌ریزی‌های هفتگی و روزانه عملیاتی قرار گرفته و بخش طرح و برنامه و کنترل نگهداری گروه‌های نگهداری، تعداد تسلیحات و تجهیزات جایگزین و جبرانی لازم را به منظور پوشش عملیات با در نظر گرفتن امکان حذف و یا ناکام ماندن کامل عملیات‌ها به علت تغییرات قابل پیش بینی و یا پیش بینی نشده مانند: عوامل جوی، انصراف از پرواز (در زمین یا هوا)، عوامل ستادی، نگهداری، آمادی، عملیاتی و ... را برابر دستورالعمل‌ها و ضوابط نگهداری تسلیحاتی (مانند هواپیما و ...) محاسبه نموده و آن‌گاه برنامه‌های عملیاتی هفتگی و روزانه را هماهنگ با برنامه‌های نگهداری و تعمیر (برنامه شده) و منظور کردن تسلیحات مورد نظر و نوع مأموریت آن‌ها تنظیم و می‌بایست آن را برای آماده‌سازی برابر زمان‌بندی پیش‌بینی‌شده در برنامه عملیاتی، به مرکز کنترل کار و گردان‌های تابعه و از جمله واحد نگهداری سازمانی ابلاغ نماید.

صحنه‌های نبرد در هر دوره‌ای از تاریخ، ویژگی‌ها، شرایط و ماهیت مختص به خود را داشته، اما در دوران مدرن "انقلاب در امور نظامی" صحنه‌های جنگ‌ها سریعاً دچار تحولاتی شگرف و بنیادی گردیده به گونه‌ای که ماهیت صحنه‌های جنگ در آینده به سهولت قابل تبیین و تشریح نباشد.

به هر حال، بایستی همواره این نگرانی و دغدغه وجود داشته باشد که اگر در زمان صلح به هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی پرداخته نشود، نه تنها منافع امنیتی ج.ا.ایران ممکن است در زمان جنگ دچار لطمه بشود، بلکه به برتری‌های عملیاتی نیز دست نخواهد یافت.

با عنایت به موارد یاد شده در مقاله حاضر و مطالعات انجام شده توسط صاحب‌نظران حوزه هوشمندی، مدل هوشمندی پیشنهادی قابل اجرا در سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی نیروهای مسلح به شرح شکل شماره ۳ ارائه می‌گردد:

شکل شماره ۳- مدل هوشمندی پیشنهادی قابل اجرا در سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی نیروهای مسلح (محققان ساخته)

با عنایت به موارد پیش گفته، انتظار می‌رود سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند دارای ویژگی‌هایی به شرح شکل شماره ۲ باشند:

شکل شماره ۲- ویژگی‌های سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی هوشمند

۹- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

با توجه به این که موضوع آماد و پشتیبانی در تعیین وضعیت نبرد بسیار مهم می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد ضمن تمرکز بر شناخت مفاهیم، رویکردها و الزامات جنگ‌های آینده؛ به منظور بومی‌سازی هدفمند کردن بررسی آن، نسبت به تبیین منطق سناریوهای راهبردی و چندبرنامه‌ای جنگ‌های آینده محتمل آینده‌ی علیه ج.ا.ایران منطبق بر فاکتورهای کلیدی و پیشران‌های مؤثر به منظور تبیین چپستی رویدادهای احتمالی نظامی- امنیتی آینده با رویکرد ایجاد وحدت و تلاش جهت رفع نقاط ضعف خودی در زمینه‌های گوناگون و حفظ و تقویت نقاط قوت، در راستای ارتقاء توان سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی در برابر هرگونه تهدید و درگیری احتمالی اقدام کرد تا ضمن جلوگیری از غافلگیری، زمینه ارائه مطلوب‌ترین راهکارها و راهبردهای هوشمندانه برای نیروهای مسلح فراهم و ساختار رزم، آمادگی رزمی، اولویت رزمایش‌ها و همچنین مبنای طراحی آموزش‌های مرتبط با تخصص‌های پشتیبانی، اهداف مؤلفه‌های سیاست‌گذاری به صورت هدفمند بر مبنای آن متمرکز شود؛ تدوین این سناریوها می‌تواند نگرشی نوین را در راهبردپردازان مبتنی بر تدوین بازی بازی جنگ در سطح راهبردی فراهم نماید، چراکه با توجه به ارتباط مستقیم تصمیم‌گیری‌های راهبردی در کشور با ماهیت تهدیدات، عدم شناخت ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر و در صحنه و سناریوهای جنگ‌های آینده محتمل آینده مترتب بر کشور، باعث سطحی شدن تصمیمات، اقدامات و در نتیجه کنش-های نامناسب در برابر عدم قطعیت‌های آینده بر مبنای کم‌توجهی به مطالعات علمی این حوزه خواهد شد. با توجه به نکات اشاره شده، پیشنهادات ذیل ارائه می‌گردد:

۱- مسئولین و فرماندهان بایستی زمانی که در مورد شکل‌دهی ارتش آینده فکر نموده و در ادامه، تصمیم‌گیری می‌کنند ارزش زیادی برای سامانه آماد و پشتیبانی هوشمند (با تکیه بر افسران آمادی آموزش‌دیده، حرفه‌ای، خلاق و انعطاف‌پذیر) قائل باشند.

۲- اگرچه در اغلب موارد نتیجه کار و فعالیت‌های فردی مجموعه‌های آماد و پشتیبانی ممکن است به صورت عینی قابل مشاهده و لمس نباشد و اثربخشی و نتیجه آن با فاصله‌های زمانی و مکانی زیادی از موقعیت اصلی فعالیت‌ها نمودار گردد ولی حاصل این تلاش‌ها که همان پیروزی یا شکست در عملیات می‌باشد بستگی زیادی به طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های جامع، کارآمد و قابل اجرای آماد و پشتیبانی دارد که باید با مطالعه و بررسی کلیه جوانب و عوامل محیطی تهیه و اجرا شود. طرح‌ها و برنامه-

هایی که امروزه با توجه به نقش ویژه انواع تسلیحات و تجهیزات در اجرای انواع مأموریت‌های رزمی در سطوح راهبردی، عملیاتی و راهبردی (تاکتیکی)، مبتنی بر دانش‌های فنی ویژه‌ای بوده و به صورت منسجم و یکپارچه به هدایت فعالیت‌ها به سوی هدفی معین تأکید دارد، بنابراین هرگز نباید نقش و جایگاه مهم این نهاد را در قرار گرفتن تجهیزات و تسلیحات در برنامه‌های رزمی (در زمان بروز جنگ‌های احتمالی) نادیده انگاشت.

۳- با توجه به وسعت پادگان‌ها، سایت‌ها، پایگاه‌های هوایی و دریایی کشور و پراکندگی تأسیسات حساس و حیاتی موجود در آن‌ها (مانند انبارهای دپو، مراکز نگهداری و تعمیر و ...)، در صورت بروز هرگونه تهاجم احتمالی، بایستی با استفاده از تجهیزات پدافندی هوشمند از آن‌ها محافظت نمود تا ضررهای جبران‌ناپذیری برای این‌گونه تأسیسات دربر نداشته باشد.

۴- می‌بایست با هوشمندسازی سامانه‌های نظارتی تصویری موجود در سامانه‌های آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح، در ارتقاء کارایی و هوشمندسازی این سامانه‌ها اقدام لازم به عمل آید.

۵- با عنایت به نتایج به دست آمده از برخی تحقیقات، می‌بایست در خصوص موضوع تحقیق، موارد متعددی مد نظر قرار گیرند. در همین راستا مدل نهایی هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی نیروهای مسلح به شرح شکل شماره ۴ ارائه می‌گردد:

شکل شماره ۴ - موارد مطرح در هوشمندسازی سامانه‌های آماد و پشتیبانی دفاعی

۱۰- منابع و مراجع

[۱] ایزدی، پیروز (۱۳۸۰)، لجستیک (ترجمه بخشی از دایره‌المعارف Defense International Military &)، دانشگاه جامع تربیت پاسداری امام حسین (ع)، تهران.

[۲] زینلی، نصر... (۱۳۹۴)، آماد و پشتیبانی (لجستیک) هوایی در دفاع مقدس، جلد اول (از آغاز تا شروع جنگ تحمیلی)، مرکز انتشارات راهبردی، تهران.

[۳] ستاری‌خواه، علی؛ خادم‌دقیق، امیرھوشنگ؛ نصیرزاده، عزیز و میرسمیعی، سید محمد (۱۳۹۵)، ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، فصلنامه علمی آینده پژوهی دفاعی، سال اول، شماره ۱، دانشگاه جنگ ارتش جمهوری اسلامی ایران، تهران.

[۴] شریفی، عباس و رضانی، سهیل (۱۴۰۰)، بهبود بهره‌وری نگهداری و تعمیرات دفاعی، معاونت آماد و پشتیبانی ستاد کل نیروهای مسلح ج.ا.ایران، مرکز چاپ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تهران.

[۵] محمدی نجم، سید حسین (۱۳۸۹)، جنگ شناختی، بعد پنجم جنگ، مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی، انتشارات دانشگاه جامع تربیت پاسداری امام حسین (ع)، تهران.

[6] Gompert, David C, Lachow, Irving, Perkins, Justin (2006), Battle-Wise, National Defense University, USA.

[7] Hoffman, Frank (2007). Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Arlington, Virginia: Potomac Institute for Policy Studies.